

هفته منابع طبیعی و روز درختکاری

خطبه‌های پیشنهادی

تدوین و نشر:

بنیاد مجازی آبادگران مساجد

www.aabadgaran.ir

❖ مقدمه

هفته‌ی منابع طبیعی از ۵ تا ۱۲ مارس (برابر ۱۵ تا ۲۲ اسفند) برای گرمی‌داشت و یادآوری اهمیت گیاهان تعیین شده است. روز درختکاری در ایران نیز روز ۱۵ اسفند می‌باشد که در بسیاری از کشورهای جهان، گرمی‌داشته می‌شود. موضوع خطبه‌ی این هفته، با توجه به اینکه در هفته‌ی منابع طبیعی و روز درختکاری هستیم، پیرامون درختان و اهمیت و فایده‌ی آن‌ها در زندگی انسان و همچنین دیدگاه اسلام در این زمینه می‌باشد.

❖ بحث

درخت یکی از آفریده‌های شگفت‌انگیز خداوند است که دقت در آن، قدرت لایزال الهی را به تصویر می‌کشد. در قرآن کریم وجود درختان به‌عنوان نشانه‌ی الهی مطرح می‌شود که می‌تواند قدرت پروردگار را در خلق چنین پدیده‌ی پیچیده‌ای نشان دهد: «أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا» (نمل: ۶۰)؛ یعنی: «آیا آنچه شریک می‌پندارند بهتر است [یا آن کسی که آسمان‌ها و زمین را آفرید و از آسمان برای تان آب فرستاد و به وسیله‌ی آن، بوستان‌هایی خوش‌منظر رویانیدیم که شما را توان رویانیدن درختی از آن نیست].»

قرآن کریم در توصیف رویش درختان و نشانه‌های در خور تفکر آن می‌فرماید: «هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ * يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ» (نحل: ۱۰-۱۱)؛ یعنی: «اوست که از آسمان برایتان باران نازل کرد. از آن می‌نوشید و بدان گیاه می‌روید و چارپایان را می‌چرانید. و با آن برای تان کشتزار و زیتون و نخل‌ها و تاکستان‌ها و هر نوع میوه برویاند، در این عبرتی است برای مردمی که می‌اندیشند.»

قرآن کریم همچنین جهت نمایان کردن قدرت خداوند فرموده: «فَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ أَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ» (الواقعه: ۷۱-۷۲)؛ یعنی: «آیا آن آتشی را که می‌افروزید دیده‌اید؟ آیا درختش را شما آفریده‌اید یا ما آفریننده‌ایم؟»

بار دیگر، قرآن کریم با اشاره به نقش غیرمستقیم درختان در تولید عسل، قدرت الهی مورد اشاره قرار داده و می‌فرماید: «وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ» (نحل: ۶۸)؛ یعنی: «پروردگار تو به زنبور عسل وحی کرد که از کوه‌ها و درختان و در بناهایی که می‌سازند خانه‌هایی برگزین.»

همان‌طور که گفته شد، درختان جزو مخلوقات الهی هستند و تمامی مخلوقات خداوند به تسبیح و ذکر و ستایش او مشغولند. در آیاتی از قرآن کریم به تسبیح و سجده‌ی درختان اشاره شده است: «وَالنَّجْمِ وَالشَّجَرِ يَسْجُدَانِ» (الرحمن: ۶)؛ یعنی: «و گیاه و درخت همواره [برای او] سجده می‌کنند.»

آیات فراوان دیگری در قرآن کریم وجود دارند که با توصیف نقش درختان، از آن به‌عنوان یکی از نشانه‌های الهی یاد می‌کند. رسول‌الله (ص) نیز در خصوص کاشت درخت توصیه فرموده‌اند: «إِنْ قَامَتِ السَّاعَةُ وَفِي يَدِ أَحَدِكُمْ فَسِيلَةٌ، فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يَقُومَ حَتَّى يَغْرِسَهَا، فَلْيَغْرِسْهَا» (رواه البخاری)؛ یعنی: «اگر قیامت به‌پا شود و در دستان یکی از شما نهالی باشد، چنانچه نتواند برخیزد تا آن را بکارد، باید (آن را) بکارد».

✓ فواید کاشت درختان در زندگی انسان

- ۱) درختان عامل زندگی روی زمین هستند.
- ۲) درختان نماد سرزندگی، شادابی و حیات هستند.
- ۳) درختان محل زندگی بسیاری از جانوران و پرندگان هستند.
- ۴) درختان عامل پاکسازی هوا و رفع آلودگی آن هستند.
- ۵) کاشت درختان از حوادث طبیعی مانند سیل پیشگیری می‌کند.
- ۶) درختان باعث بهبود کیفیت آب و خاک می‌شوند.
- ۷) درختان، تولیدکننده‌ی میوه‌ها برای تغذیه هستند.
- ۸) درختان عامل تعدیل آب و هوا، کاهش درجه حرارت هوا و جلوگیری از گرم شدن هوا هستند.
- ۹) درختان عامل تولید اکسیژن و جذب گاز کربنیک هوا هستند.
- ۱۰) درختان عامل جذب گرد و غبار هوا هستند.
- ۱۱) درختان به‌عنوان یک عامل در اقتصاد انسان نقش موثر دارند.
- ۱۲) درختان، باغ‌ها، پارک‌ها و جنگل‌ها را به‌عنوان تفرجگاه و محل تفریح انسان‌ها ایجاد می‌کنند.

✓ وظیفه‌ی ما در قبال درختان

ما وظیفه داریم به‌عنوان یک انسان مسلمان، خداوند را به‌خاطر نعمت‌هایش شکرگزار باشیم. شکرگزاری ما باید به‌صورت عملی باشد. این شکرگزاری عملی در قالب کاشت درختان و نگهداری از آنان، جلوگیری از قطع نابجای درختان و حفاظت از جنگل‌ها و مراتع اتفاق می‌افتد. چرا که با نابودی جنگل‌ها و درختان نه تنها ما انسان‌ها دچار آسیب می‌شویم بلکه حیوانات و جانورانی که مخلوقات خداوند هستند و حیاتشان وابسته به درختان و جنگل‌ها است نیز نابود می‌شوند.

❖ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

ردیف	جمع‌بندی بحث
۱	درختان از آفریده‌های خداوند هستند که دقت در آنها، قدرت خداوند را نشان می‌دهد.
۲	درختان مانند سایر موجودات جهان در حال تسبیح و سجده خداوند هستند.
۳	درختان فواید زیادی برای بشر در زندگی و نیز سایر موجودات و مخلوقات الهی دارند؛ لذا لزوماً می‌بایست در کاشت و نگهداشت آنها، تلاش و اهتمام فراوان ورزید.
۴	در اسلام بر کاشت و مراقبت از درختان تأکید شده است.